

Utbildningsdepartementet

**Datum**

2025-05-21

**Diarienummer**

Å 2025-485

## Remissvar - Fler vägar till arbetslivet

Tillväxtverket arbetar för konkurrenskraftiga företag och hållbar utveckling i alla delar av Sverige. Det gör myndigheten genom att skapa förutsättningar för stärkt konkurrenskraft, ökad innovation, stärkt omställningsförmåga och en hållbar utveckling i hela landet. Myndigheten arbetar inom tre politikområden - den regionala utvecklingspolitiken, landsbygdspolitiken och näringspolitiken - som är ömsesidigt förstärkande.

Små och medelstora företag upplever kompetensbrist som det största tillväxthindret. Vi lever i en tid av ständiga och omvälvande förändringar, avancerad teknikutveckling och global konkurrens. Samtidigt har ett förändrat säkerhetsläge, tullhinder och stora statliga subventioner till industrin i vår omvärld skapat ett behov för Sverige och EU att säkra värdekedjor och se till att nödvändig produktion finns inom EU, vilket kommer ställa ytterligare krav på en fungerande kompetensförsörjning inte minst av yrkesutbildade.

Remissvaret är skrivet utifrån dessa utgångspunkter.

### Sammanfattning

Tillväxtverket värnar de viktiga nationella yrkesprogrammen och avstyrker förslaget med 1900 poängsprogram då det bedöms riskera att de nuvarande nationella programmen försvagas och därmed försvaga svensk konkurrenskraft.

Sverige har EU:s lägsta andel enkla jobb, drygt fyra procent, jämfört med EU-genomsnittet på 8,3 procent<sup>1</sup>. Detta kan höra samman med höga ingångslöner och liten lönespridning, vilket kräver jobb med hög produktivitet och skapar incitament för ökad automation och digitalisering. Detta gör att Sveriges arbetsmarknad i hög grad efterfrågar välutbildad personal med goda yrkeskunskaper.

---

<sup>1</sup> [Enkla jobb – internationellt](#)

## Synpunkter på förslag 5.1 – Nya 1900-poängsprogram

Tillväxtverket avstyrker förslaget att nya yrkesprogram som omfattar 1 900 poäng ska införas i gymnasieskolan. Grunderna för vår bedömning är följande:

1. Yrkesutbildningarnas viktiga roll för Sveriges konkurrenskraft. Den största bristen på arbetsmarknaden är yrkesutbildade med gymnasiekompetens. Det är viktigt att Sverige fortsätter att stimulera elever att skaffa sig yrkesskicklighet genom att fler söker sig till yrkesutbildningar. Ett stort arbete har genomförts för att stärka attraktiviteten och kvaliteten på gymnasiets nationella yrkesprogram.

Förslaget att skapa nya nationella program med mer begränsat innehåll för elever med låga förkunskapskrav riskerar att ge yrkesprogram en negativ stämpel som smittar av sig på befintliga yrkesprogram om 2700/2800 poäng. I en tid av omfattande teknisk utveckling är det viktigt att Sverige har yrkesutbildningar av hög kvalitet och med starkt söktryck från potentiella studenter. Att erbjuda yrkesutbildningar på tre år där de förväntade kunskaperna inte räcker till för arbetslivets krav riskerar också att elevernas och arbetsgivarnas förtroende för utbildningssystemet påverkas negativt.

2. Näringslivet efterfrågar kvalifikationer. I huvudsak matchar inte yrkesutbildning på 1900 poäng arbetsmarknadens och företagets behov. Yrken som gymnasieskolan utbildar för kräver goda kunskaper i gymnasiegemensamma ämnen som matematik, svenska och engelska i kombination med yrkesteoretiska och yrkespraktiska färdigheter. Det som idag ingår i de nationella programmen bedöms krävas för att motsvara arbetsgivarnas efterfrågan och för att kunna hantera den snabba utvecklingen.

3. Det finns okvalificerade arbeten inom de flesta branscher som inte kräver något specifikt yrkeskunnande. Hur dessa arbetsuppgifter ser ut varierar med arbetsplatserna. Arbetsplatserna utbildar själva i dessa enklare arbetsmoment. Tillväxtverket bedömer därför att ett introduktionsprogram med arbetsplatsförlagd praktik är bättre för denna typ av anställningar. Ett sådant program skulle inte ha de negativa konsekvenserna för yrkesprogrammen som vi bedömer förslaget kan ge.

4. Likvärdighet och geografisk dimension. En av anledningarna till förslaget om 1900-poängsutbildningarna är att de ska vara nationella, dvs likadana över hela landet. Det är få kommuner som erbjuder alla nationella yrkesprogram inom rimligt pendlingsavstånd idag. Likvärdigheten att läsa just det program eleven vill kommer inte öka till följd av att "lightvarianter" införs av alla 12 programmen. De flesta kommuner kommer inte att kunna ha skilda grupper i yrkesämnena utan elever på 1900 poängs- och 2700/2800 poängsprogrammen kommer att samläsa, vilket riskerar försämra kvaliteten för alla samt bli en stor utmaning för de redan alltför få yrkeslärarna.

5. Redan idag har kommunerna svårt att hitta APL-platser och det riskerar att öka, då det är sannolikt att krav på handledning från arbetsgivarens sidas skulle bli mer omfattande pga bristande förkunskaper.

6. Det finns redan en stor flora av yrkesutbildningar (t ex gymnasieutbildningar, arbetsmarknadsutbildningar, yrkesvux, försök med nationell yrkesutbildning, yrkeshögskoleutbildningar). Det blir ännu mer utmanande för arbetsgivare att engagera sig och försvårar överblicken även för studie- och yrkesvägledare och elever.

## **Förslag till alternativ**

Tillväxtverket föreslår att yrkesintroduktion utvecklas till ett mindre antal nationella förberedelseprogram med praktik, yrkesorientering och möjlighet att läsa upp betyg. Branschdialoger bör ligga till grund för vilka program som är lämpliga och hur de ska utformas.

## **Synpunkter på övriga förslag**

1. Avskaffande av yrkesintroduktion (6.1): Avstyrks. Yrkesintroduktion fungerar väl i vissa kommuner och bör utvecklas inom en nationell ram, inte avskaffas.
2. Individuellt förberedelseprogram med 400 p yrkesämnen (6.2.1): Avstyrks. Yrkeskurser bör inte garanteras till elever utan tillräckliga förkunskaper.
3. Programinriktat val (Priv) (6.4.1): Avstyrks. Priv bör fortsatt kunna utformas individuellt eller i grupp.
4. Försöksverksamhet med handelsinriktning på ekonomiprogrammet (8.2): Avstyrks. Risk att elever väljer bort yrkesprogram i tron att de får motsvarande kunskaper.
5. Statsbidrag för små och dyra utbildningar (9.3): Tillstyrks. Även för större utrustningstunga program bör det finnas statsbidrag för att möjliggöra investering i modern utbildningsutrustning.

## **Avslutande synpunkter**

Tillväxtverket föreslår pilotprojekt för nya lösningar, till exempel:

1. Folkhögskolebaserade introduktionsprogram för yngre elever.
2. Praktikjobb i offentlig sektor kombinerat med skola.

Beslut i detta ärende har fattats av avdelningschef Tim Brooks. Eva-Britt Grönberg har varit föredragande.

Tim Brooks

Eva-Britt Grönberg